

Wieczna kobiecość i siła panien z Wilka. *Panny z Wilka*, reż. Andrzej Wajda.

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Audiobook](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Eliza Szybowicz, *Zimna nostalgia Panien z Wilka*.
- Źródło: Teresa Rutkowska, *Pięć nieszczęśliwych kobiet z Wenus i zmęczony mężczyzna z Marsa*, „Kwartalnik Filmowy” 1997 r., nr 18, dostępny w internecie:
<http://akademiapolskiegofilmu.pl/pl/historia-polskiego-filmu/artykuly/panny-z-wilka-piec-nieszczesliwych-kobiet-z-wenus-i-zmeczony-mezczyzna-z-marsa/16>.
- Źródło: Alicja Helman, *Dziesięć tez na temat adaptacji literatury*, dostępny w internecie:
<http://edukacjafilmowa.pl/dziesiec-tez-na-temat-adaptacji-literatury/> [dostęp 11.08.2020 r.].

Opowiadanie Jarosława Iwaszkiewicza pt. *Panny z Wilka* uważane jest za jedno z najlepszych w jego twórczości i traktowane jako przykład modelowej realizacji gatunku. W warstwie dosłownej dostrzegamy czas płynący leniwie w Wilku, Wiktora zmagającego się z traumą wojenną i niepotrafiącego odnaleźć spokoju i miłości, których może nawet nie pragnie. Opowiadanie jednak dotyczy tematów najważniejszych: śmierci, przemijania, upływu czasu, roli miłości, przyjaźni, wartości młodości i przekleństwa pamięci. Tekst Iwaszkiewicza jest refleksyjny, podobnie jak film Wajdy. Reżyser tworzy jednak własne, odrębne dzieło, nadając mu nieco inny charakter i kształt.

Twoje cele

- Scharakteryzujesz panny z Wilka.
- Zanalizujesz relacje między bohaterkami a Wiktorem Rubenem.
- Omówisz dramaty panien z Wilka.
- Wyjaśnisz, czym jest adaptacja i „twórcza zdrada” Andrzeja Wajdy.

Przeczytaj

O reżyserze

Andrzej Wajda – był polskim reżyserem filmowym i teatralnym. Urodził się w 1926 roku. Studiował malarstwo na Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie i podjął studia z zakresu reżyserii w Wyższej Szkole Filmowej w Łodzi. Wyreżyserował takie filmy jak np: *Kanał*, *Popiół i diament*, *Popioły*, *Brzezina*, *Wesele*, *Ziemia obiecana*, *Człowiek z marmuru*. W 1979 roku Wajda zrealizował film pt. *Panny z Wilka* na podstawie prozy Jarosława Iwaszkiewicza. Film został nominowany do Oscara dla najlepszego filmu nieanglojęzycznego. Największą trudnością, jaką napotkał Wajda już na początku pracy nad [adaptacją](#), było przełożenie występującej w [opowiadaniu](#) Iwaszkiewicza mowy pozornie zależnej, oddającej przeżycia i stany emocjonalne bohatera, na język filmu. Aby dotrzeć do istoty problemów głównego bohatera, Rubena, musiał również zdecydować, jakie retrospekcje wprowadzić. Do innych ważnych filmów Andrzeja Wajdy zalicza się następujące tytuły: *Człowiek z żelaza*, *Pan Tadeusz*, *Katyn*, *Wałęsa. Człowiek z nadziei*. Ostatnim filmem Andrzeja Wajdy były *Powidoki*, obraz inspirowany życiem malarza Władysława Strzemińskiego. Reżyser był laureatem weneckiego Honorowego Złotego Lwa za dorobek życia, za całokształt twórczości otrzymał w Berlinie Honorowego Złotego Niedźwiedzia, w 2000 roku za całokształt twórczości filmowej otrzymał honorowego Oscara. Zmarł w 2016 roku w Warszawie.

O autorze

Jarosław Iwaszkiewicz – był prozaikiem, poetą, eseistą, tłumaczem, współtwórcą grupy poetyckiej Skamander. Urodził się w 1894 roku. Jako poeta skłaniał się ku klasycyzmowi, poruszając tematy ponadczasowe: upływu czasu, kruchości ludzkiego życia, miłości, piękna, sztuki. W skład jego twórczości wchodzi takie tomu poetyckie jak: *Oktostychy*, *Dionizje*, *Powrót do Europy*, *Inne życie*, *Warkocz jesieni i inne wiersze*, *Ciemne ścieżki*, *Xenie i elegie*, *Mapa pogody*, *Muzyka wieczorem*. Do historii literatury weszły również jego opowiadania, przede wszystkim *Panny z Wilka* i *Brzezina*, w których nieustannie powraca do tematu przemijalności i nieuchronnego upływu czasu. Głównym bohaterem *Panien z Wilka* jest Wiktor Ruben, który po 15 latach powraca do majątku w Wilku, by przekonać się, że utraconego czasu nie można odzyskać, a podjęta próba odnalezienia dawnych przeżyć jest fiaskiem. Kazimierz Wyka mówi, że „Wiktor zajeżdża po prostu we własną przeszłość, we własne o niej marzenie i pamięć. By się dowiedzieć, że nawet marzenia o minionym lepiej nie dotykać, lepiej nie próbować realizować”.

Wizja świata w prozie Jarosława Iwaszkiewicza

Twórczość Iwaszkiewicza wymyka się klasyfikacjom. Jego wczesne utwory były zanurzone w tradycji modernistycznej, która wysuwa na czoło dylemat sztuka-życie. Powieść *Zmowa mężczyzn* rozpoczęła zupełnie nowy etap twórczy. Opowiadania *Panny z Wilka* (1932), *Brzezina* (1934), *Młyn nad Utratą* (1936) przyniosły filozoficzną refleksję, wywiedzioną z losów postaci, często naznaczonych tragizmem. Bohaterowie Iwaszkiewicza to jednostki wrażliwe i skomplikowane, o bogatym życiu duchowym. Postaci te zawieszone są między miłością a nienawiścią, między życiem a śmiercią. Ich małe historie krzyżują się z wielką historią, wobec której jednostka zawsze jest przegrana. To także ludzie poszukujący prawdy – o sobie i o naturze świata. W późniejszych utworach do głosu dochodzą doświadczenia wojenne i typowe dla twórczości Iwaszkiewicza tragizm zyskuje nowy kontekst. W 1946 roku powstają m.in. opowiadania *Stara cegielnia*, *Młyn nad Lutynią*, *Bitwa na równinie Sedgemoor*, *Matka Joanna od Aniołów*. W 1956 ukazuje się pierwszy tom epickiej powieści o losach polskiej inteligencji w I połowie XX stulecia – *Sława i chwała*. Ogromne bogactwo prozy Iwaszkiewicza nie pozwala na łatwe podsumowania, jednak krytyka zauważa stałą obecność moralnego niepokoju, wiarę w moralne wybory, a także intensywność przeżyć zmysłowych i estetycznych towarzyszących momentom krytycznym. Opowiadanie Iwaszkiewicza *Tatarak* i powieść z 1961 roku *Kochankowie z Marony* również doczekały się ekranizacji. Niezwykle połączenie narracji epickiej z liryzmem i swoboda w operowaniu literackimi konwencjami to elementy mistrzowskiego warsztatu pisarza. Głęboka i niejednoznaczna refleksja na temat ludzkiego życia to ponadczasowa wartość jego prozy.

Zarys fabuły

Po śmierci najlepszego przyjaciela Wiktor Ruben udaje się do majątku wujostwa, by odpocząć i nabrać sił. Majątek sąsiaduje z innym, w którym mieszkają kobiety znane Wiktorowi z czasów młodości. Wiktor nie widział panien z Wilka piętnaście lat. Przez prawie trzy tygodnie Wiktor przebywa w Wilku, by odnaleźć coś, co można określić dawną młodością. Podpatruje więc Kazię, która naucza syna języka francuskiego, wspomina cztery noce, które spędził kiedyś z Julią, kobietą będącą kwintesencją jego dawnych marzeń, obserwuje Jolę, która wikła się w romanse, próbuje pocałować Tunię i prowadzi rozmowy na temat własnego tchórzostwa z nieprzychylną mu Zosią. Czas spędza leniwie: czyta, drzemie, odwiedza kilkakrotnie grób Feli, bierze udział w przyjęciu z okazji imienin mamy panien z Wilka, wybiera się na przejażdżkę konną i polowanie na kaczki. Ostatnia rozmowa z Zosią uświadamia mu boleśnie, że czasu nie można cofnąć, że nadal nie rozumie ani panien z Wilka, ani skomplikowanych relacji międzyludzkich.

Słownik

adaptacja

(łac. *adaptatio* – przystosowanie) przystosowanie czegoś do innego użytku niż było przeznaczone; w sztuce: przygotowanie utworu literackiego do wystawienia na scenie

lub do sfilmowania

opowiadanie

podstawowa forma wypowiedzi narracyjnej, prezentująca narastanie w czasie toku zdarzeń, opozycyjna wobec opisu; także gatunek literacki; niewielki utwór epicki prozą, tematycznie ograniczony do jednego wątku fabularnego; różni się od noweli brakiem ścisłych zasad konstrukcyjnych, luźnym układem akcji, często wzbogaconej epizodami

Polecenie 1

Wysłuchaj tekstu na temat dworku w Wilku i podaj dwie różnice między tekstem a adaptacją Andrzeja Wajdy.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/PH2GGP9eL>

Panny z Wilka to obraz, który w 1980 roku nominowany był do Oscara w kategorii najlepszy film nieanglojęzyczny. Do tej pory doczekał się wielu interpretacji. Jedne z nich mówią o sile kobiet, inne — o zbyt rozbudowanej roli mężczyzny. Wajda, pozostając wiernym samemu Iwaszkiewiczowi, który zresztą pojawia się jako aktor trzykrotnie w filmie, tworzy swoją wizję losów głównego bohatera. O niektórych zmianach tak pisze Eliza Szybowicz w tekście pt.: *Zimna nostalgia Panien z Wilka*.

Eliza Szybowicz

Zimna nostalgia Panien z Wilka

Wektory pożądania

(...) obraz Wilka w filmie Wajdy nie jest prostą idealizacją raju utraconego. Dworek to enklawa słodkiego bezczasu, ale enklawa wielowymiarowa, chaotyczna, nieogarniona. Tym silniejsze jej oddziaływanie. Liniową kompozycję opowiadania (Wiktor po kolei spotyka się z „pannami”, które okazują się inne, niż oczekiwał) zastąpiła sieć zwielokrotnionych scen, sytuacji, konfiguracji osób. Spersonalizowana narracja w mowie pozornie zależnej, która w pierwowzorze oddaje punkt widzenia Wiktora skutkuje relacyjnymi portretami bohaterek, przedstawianych prawie wyłącznie w rozmowach z mężczyzną, została w znacznym stopniu rozproszona. Bohaterki w wielu ujęciach są same bądź z siostrami, mężami, dziećmi, innymi osobami, w każdym razie bez Wiktora. Wajda rozbudowuje kobiecy świat, którego Ruben nie zna i nie chce poznać. Szerzej przedstawia sytuację życiową (majątkową, emocjonalną, rodzinną) siostr. Mąż Joli (Maja Komorowska), w opowiadaniu tylko wzmiankowany, w filmie ma

dłuższy epizod i logicznie skonstruowaną rolę. W oryginale ciotka mówi Wiktorowi, że Kawecki źle traktuje Kazię ze względu na jej podrzędny status rozwódki, na ekranie widzimy, jak Kawecki (Zbigniew Zapasiewicz) robi Kazi (Krystyna Zachwatowicz) awanturę o zbyt wystawne przyjęcie. W filmie po pożegnaniu Wiktora Julcia (Anna Seniuk) źle się czuje, a Kazia martwi się, że to jeszcze nie czas na zastrzyk; w opowiadaniu zaś nie ma mowy o tym, że Julcia jest chora. Itd., itd. Uzupełnień jest w scenariuszu sporo, podobnie jak dalszych, nierozwiniętych sugestii, dzięki nim widz może odnieść wrażenie, że więcej o mieszkankach Wilka nie wie, niż wie.

Wiktor pozostaje centrum kobiecego świata, w niektórych scenach nawet wyraźniej niż u Iwaszkiewicza. Tak jest w scenie rozmowy z Zosią (Stanisława Celińska) na trawniku przed domem Wiktor rozmawia z byłą uczennicą, która z niego drwi, a wszystkie pozostałe bohaterki – każda ze swego okna, każda oderwana od zajęć siłą męskiego przyciągania, nie wiedząc o spojrzeniach innych sióstr – bacznie obserwują przełomowy dialog. Oryginał nie zna tak dobitnego przedstawienia wektorów pożądania zbiegających się promieniście wokół bohatera. Bo też w oryginale nie wszystkie siostry lgną do Wiktora. Kazia i Zosia pozostają doskonale obojętne – Kazia jako rzeczowa gospodyni, Zosia jako cyniczna obserwatorka. U Wajdy obie dla gościa wychodzą ze swoich ról, które okazują się kontraktami o ograniczonej funkcjonalności. Najlepiej widać to w scenie wieczorku tanecznego, na którym pierwsza, zwykle przepasana fartuchem, występuje w błyszczącej sukni odkrywającej ramiona, z makijażem i bez okularów, a druga, zazwyczaj kamienna i wyrachowana, spontanicznie podryguje w rytm modnej melodii, rwą się do tańca. Modyfikacjami nie rządzi żadna zasada etyczna.

Polecenie 2

Przeczytaj poniższy fragment tekstu Alicji Helman, która wprowadziła do zagadnień związanych z adaptacją „twórczą zdradę”. Wyjaśnij ten termin.

((Alicja Helman

Dziesięć tez na temat adaptacji literatury

Adaptacji dzieł literackich nie patronuje idea dochowania mu wierności, lecz mniej lub bardziej świadomy zamysł jego „twórczej zdrady”.

Adaptacje są w przeważającej mierze aktami twórczej zdrady różnego zasięgu, a przypadki wierności literze bądź duchowi oryginału, czy też jednemu i drugiemu, należy traktować jako margines. Albo lepiej – jako jeden z dwu skrajnych biegunów skali, na której możemy lokalizować dzieła filmowe stopniowo oddalające się od pierwowzoru, by osiągnąć biegun zdrady całkowitej, kiedy to dzieło staje się polemiką z tekstem literackim, jego pastiszem, czy też jakąś inną postacią jego zaprzeczenia. Adaptacja filmowa, niezależnie od tego, czy zbliża się do oryginału literackiego czy też maksymalnie oddala, jest zawsze świadectwem lektury tekstu, jego swoistego odczytania. Zakładamy, że tym, który dzieło odczytuje, jest przede wszystkim reżyser, ten, kto pragnie przekazać rezultat dokonanych przez siebie wyborów i wskazań prowadzących do przekształceń w obrębie cudzego tekstu.

Źródło: Alicja Helman, *Dziesięć tez na temat adaptacji literatury*, dostępny w internecie:
<http://edukacjafilmowa.pl/dziesiec-tez-na-temat-adaptacji-literatury/> [dostęp 11.08.2020 r.].

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Wiktor Ruben przyjeżdża do Wilka, by spotkać tam kobiety, które zna z przeszłości. Minęło jednak piętnaście lat i one wszystkie się zmieniły. Uzupełnij tabelę, charakteryzując panny z Wilka. Dopasuj podane określenia do każdej z bohaterek.

Źródło: Films Molière, tylko do użytku edukacyjnego.

Julcia

chora

niespokojny duch

neurotyczna

życiowo mądra

zdystansowana

cyniczna

zimna

bezdzienna

chuda

wiotka

brzydka

brzydka

kobieta-anioł

oczytana

matrona

dorodna

Źródło: Films Molière, tylko do użytku edukacyjnego.

Jola

dorodna

życiowo mądra

bezdzienna

matrona

wiotka

brzydka

kobieta-anioł

zimna

brzydka

neurotyczna

niespokojny duch

cyniczna

oczytana

chuda

zdystansowana

chora

Źródło: Films Molière, tylko do użytku edukacyjnego.

Kazia

życiowo mądra

kobieta-anioł

wiotka

dorodna

brzydka

zimna

chora

bezdzienna

niespokojny duch

oczytana

matrona

zdystansowana

brzydka

neurotyczna

cyniczna

chuda

Źródło: Films Molière, tylko do użytku edukacyjnego.

Zosia

wiotka

brzydka

oczytana

niespokojny duch

chora

dorodna

życiowo mądra

bezdzienna

zdystansowana

chuda

kobieta-anioł

matrona

brzydka

cyniczna

zimna

neurotyczna

Źródło: Films Molière, tylko do użytku edukacyjnego.

Tunia

matrona

chuda

niespokojny duch

cyniczna

zdystansowana

oczytana

bezdzienna

chora

brzydka

wiotka

życiowo mądra

neurotyczna

zimna

kobieta-anioł

brzydka

dorodna

Ćwiczenie 2

Podczas pierwszej wizyty Wiktor Ruben pyta o Felę. Kobiety ze smutkiem informują go, że siostra nie żyje. Wokół tej postaci zbudowana zostaje pewna niewypowiedziana tajemnica. Reżyser sugeruje samobójstwo Feli. Przypomnij sobie treść filmu i napisz, które fragmenty fabularne potwierdzają tę tezę.

Ćwiczenie 3

Jakie relacje w przeszłości łączyły Rubena z każdą z kobiet? Uzupełnij tabelę.

Julcia	Jola	Kazia	Zosia	Tunia	Fela

Ćwiczenie 4

Patrząc na biografie bohaterek, można powiedzieć, że wszystkie są nieszczęśliwe, przeżywają pewien dramat. Wpisz w graf, z jakimi kłopotami mierzą się panny z Wilka.

Źródło: Films Molière, tylko do użytku edukacyjnego.

Wiktor nie potrafi rozmawiać z pannami z Wilka. Jest w nim bariera, o której Teresa Rutkowska pisze tak:

((Teresa Rutkowska

Pięć nieszczęśliwych kobiet z Wenus i zmęczony mężczyzna z Marsa

Od pierwszej sceny spotkania w dworku widać jednak wyraźnie, że kobiety z Wilka obdarzone są głębszą wiedzą niż filmowy Wiktor. To ta wiedza, dotycząca najzwyklejszych życiowych kwestii, sprawia, że wszystkie je dzieli od mężczyzny trudna do pokonania bariera. I nie chodzi tu tylko o historię z Felą. (...) Nie dostrzega, jak uważnie jest obserwowany przez wszystkie siostry, jakie zainteresowanie rozbudza, do jakiego stopnia naruszył ład domu, w którym się pojawił. (..)

Wiedza panien z Wilka bierze się przede wszystkim z obserwacji.

Wiktor pozostaje pod nieustannym ostrzałem ich czujnych, uważnych spojrzeń. Jest jedynym mężczyzną, na którym koncentruje się zarówno ich uwaga, jak i oko kamery. W filmie są zaledwie dwie ważne sceny, w których jest on całkowicie nieobecny, to scena rozmowy Joli z mężem i scena pomiędzy siostrami, po ostatecznym odejściu Wiktora z wilkowskiego dworku. On jest głównym punktem odniesienia i osią napędową zdarzeń filmowych, choć w pewnym sensie, na przekór wszystkiemu, życie w Wilku toczy się własnym, niezależnym rytmem. Dlatego tak ważne są rozmowy Wiktora z siostrami. (...)

Źródło: Teresa Rutkowska, *Pięć nieszczęśliwych kobiet z Wenus i zmęczony mężczyzna z Marsa*, „Kwartalnik Filmowy” 1997 r., nr 18, dostępny w internecie: <http://akademiapolskiegofilmu.pl/pl/historia-polskiego-filmu/artykuly/panny-z-wilka-piec-nieszczesliwych-kobiet-z-wenus-i-zmeczonny-mezczyzna-z-marsa/16>.

Odnosząc się do fabuły filmu, wymień przynajmniej trzy ważne wiadomości na temat panien z Wilka, których Wiktor się nie domyśla i o nich nie wie.

Ćwiczenie 6

Ponieważ Wiktor nie jest uważnym obserwatorem, to nie zdaje sobie sprawy z wielu nietaktów, które popełnia. Wymień trzy takie sceny, w których Wiktor wykazuje się niedelikatnością i nie potrafi odnaleźć się w sytuacji.

Ćwiczenie 7

Wiktor niewiele dowiaduje się o pannach z Wilka. Poznaję jednak siebie. Napisz, jaką wiedzę o sobie zyskał Wiktor.

Ćwiczenie 8

Akcja filmu rozgrywa się po I wojnie światowej. Wiktor Ruben brał w niej udział, ale nie chce o tym z nikim rozmawiać. Źle zniósł to emocjonalnie, wypalił się, przygaś. Jego dramat trwa. Panny z Wilka natomiast przetrwały i fizycznie, i emocjonalnie. Obejrzyj zdjęcia i pod każdym z nich napisz, czemu zawdzięczają to przetrwanie, co stanowi o sile kobiet.

Źródło: Films Molière, tylko do użytku edukacyjnego.

Źródło: Films Molière, tylko do użytku edukacyjnego.

Źródło: Films Molière, tylko do użytku edukacyjnego.

Źródło: Films Molière, tylko do użytku edukacyjnego.

Źródło: Films Molière, tylko do użytku edukacyjnego.

Źródło: Films Molière, tylko do użytku edukacyjnego.

Ćwiczenie 9

Przypomnij sobie scenę końcową filmu, gdy Wiktor płynie przez rzekę, czerpie wodę i pije. Wyjaśnij, do jakiej symboliki odnosi się ta scena. Jakie ma ona znaczenie dla dalszych losów Wiktora?

Źródło: Films Molière, tylko do użytku edukacyjnego.

Dla nauczyciela

Autor: Joanna Oparek

Przedmiot: Język polski

Temat: Wieczna kobiecość i siła panien z Wilka. *Panny z Wilka*, reż. Andrzej Wajda.

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

2) rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (fantastyczną, symboliczną, mimetyczną, realistyczną, naturalistyczną, groteskową);

3) rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz epos, odę, tragedię antyczną, psalm, kronikę, satyrę, sielankę, balladę, dramat romantyczny, powieść poetycką, a także odmiany powieści i dramatu, wymienia ich podstawowe cechy gatunkowe;

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;

14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;

15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;

16) rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;

2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację;

6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki;

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

7) odróżnia dyskusję od sporu i kłótni;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;

2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

10) w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów;

IV. Samokształcenie.

7. wzbogaca swoją wypowiedź pozajęzykowymi środkami komunikacji;

9. wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne. Uczeń:

- scharakteryzuje panny z Wilka;
- zanalizuje relacje między bohaterkami a Wiktorem Rubenem;
- omówi dramaty panien z Wilka;
- wyjaśni, czym jest adaptacja i „twórcza zdrada” Andrzeja Wajdy.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- z użyciem e-podręcznika;
- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Uczniowie oglądają film Andrzeja Wajdy *Panny z Wilka* – film dostępny w internecie.
2. Nauczyciel zachęca uczniów do wyszukania w sieci opinii krytyków filmowych.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel udostępnia uczniom e-materiał i wprowadza ich w temat lekcji. Wraz uczniami ustala cele zajęć i kryteria sukcesu.
2. Nauczyciel prowadzi krótki wykład na temat potencjału filmowej twórczości Jarosława Iwaszkiewicza i spotkania pisarza z reżyserem Andrzejem Wajdą. Nauczyciel może dodać, że film Andrzeja Wajdy z 1970 roku *Brzezina* (pierwsza ekranizacja prozy Jarosława Iwaszkiewicza) jest uznawany za jeden z najważniejszych w dorobku reżysera. Zaznacza, że premiera *Panien z Wilka* odbyła się 4 września 1979 roku i została przychylnie przyjęta zarówno przez krytykę polską, jak i zagraniczną. Jury VI Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdańsku uhonorowało *Panny z Wilka* nagrodą specjalną. Ekranizacja zdobyła nominację do Oscara w kategorii najlepszy film nieanglojęzyczny.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie indywidualnie zapoznają się z treścią sekcji „Przeczytaj”.
2. Uczniowie zapoznają się z treścią sekcji „Audiobook”, następnie dobierają się w pary i wykonują polecenia 1 i 2. Wybrane osoby prezentują odpowiedzi. Nauczyciel może zachęcić uczniów do dyskusji na temat „zdrady twórczej” i sensowności ustalania granic swobody w podejściu reżysera do tekstu w adaptacji.
3. Uczniowie przechodzą do sekcji „Sprawdź się” i wykonują indywidualnie lub w parach ćwiczenia 1-4. Ćwiczenia 5 i 6 mogą przybrać charakter dyskusji moderowanej. Zadania 7, 8 i 9 uczniowie wykonują samodzielnie. Wybrane osoby prezentują odpowiedzi, inni uczniowie uzupełniają, a nauczyciel komentuje.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel prosi chętnego ucznia o podsumowanie – omówienie źródeł i manifestacji siły kobiet w ekranizacji opowiadania Iwaszkiewicza.
2. Nauczyciel ponownie odczytuje temat lekcji i inicjuje krótką rozmowę na temat spełnienia kryteriów sukcesu.
3. Na zakończenie nauczyciel może zaproponować uczniom zainteresowanie się spektaklem *Panny z Wilka* Narodowego Teatru Starego w Krakowie. Spektakl ten stanowi rodzaj dyskusji z ekranizacją Wajdy.
<https://stary.pl/pl/repertuar/panny-z-wilka/>
„Odwiedzający Wilko po 15 latach Wiktor przegląda się we własnych wspomnieniach i podejmuje próbę zrekonstruowania siebie samego. Spotkanie z kobietami z przeszłości konfrontuje go z pustką i jałowością własnej egzystencji, doświadczenie wojenne odebrało mu zdolność przeżywania uczuć. W spektaklu jednak, tytułowe panny – siostry z Wilka, nie są tylko fantazmatem kobiecości i projekcją bohatera, zyskują własny głos i tożsamość. Agnieszka Glińska z Martą Konarzewską świadomie zawłaszczają Iwaszkiewiczowską narrację i oddają pole kobiecym bohaterkom

opowiadania. Na Wiktora patrzymy ich oczyma, dowiadujemy się również, w jaki sposób czas, który upłynął, zmienił je same. Gdzie zaczyna się i kończy życie? Kiedy o sobie decydujemy? Czym jest osobista wolność i nasze życiowe wybory? – Spektakl Agnieszki Glińskiej łączy tkankę opowiadania Iwaszkiewicza z kontekstem tych pytań dziś”.

Być może Jarosław Iwaszkiewicz byłby zdziwiony adaptacją swojego pięknego opowiadania w Starym Teatrze w Krakowie. Ale o tym możemy tylko przypuszczać. Pewne jest, że „*Panny z Wilka*” w reżyserii Agnieszki Glińskiej to bardzo ciekawa interpretacja tej prozy i świetny spektakl.

Wojciech Majcherek, onet.pl

Praca domowa:

1. Napisz dwie wersje opowiadania na temat dowolnego zdarzenia, w którym biorą udział kobieta i mężczyzna. W narracji pierwszoosobowej przedstaw najpierw punkt widzenia mężczyzny, a następnie punkt widzenia kobiety.

Materiały pomocnicze:

- Tadeusz Lubelski (red.), *Od Mickiewicza do Masłowskiej. Adaptacje literatury polskiej*, Kraków 2014.
- Wojciech Strokowski, *Polonista polimedialny*, w: *Polonista w szkole*, pod red. Anny Janus-Sitarz, Kraków 2004.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą przed lekcją zapoznać się z multimediami z sekcji „Audiobook”, aby aktywnie uczestniczyć w zajęciach i pogłębiać swoją wiedzę.